

Концепція «Оптимізація процесів кадрового добору та кваліфікаційного оцінювання суддів»^{1*}

I. Проблеми, що потребують вирішення. Мета і завдання оптимізації процесів кадрового добору та кваліфікаційного оцінювання суддів

Європейська рада 23 червня 2022 року ухвалила історичне рішення, яким надала Україні статус кандидата на вступ до ЄС. У зв'язку з цим, «Верховна Рада України має свій план, свій дедлайн і головне – волю зробити все, аби Україна стала повноправним членом Європейського Союзу», – наголосив спікер парламенту Руслан Стефанчук².

Рекомендувавши надати Україні статус кандидата, Європейська комісія висунула вимоги щодо проведення реформ, які складаються із семи блоків. Серед них – продовження судової реформи, що є однією із найактуальніших, адже спеціальний статус судової гілки влади вимагає дотримання низки стандартів. Саме ця комплексна та довготривала реформа здатна запровадити справедливе правосуддя із захистом бізнесу та іноземних інвестицій для відбудови України: «суспільний запит на справедливість є ключовим питанням судової реформи», – переконаний Голова профільного Комітету Верховної Ради України Денис Маслов³. Тому завершення судової реформи важливе не лише для європейських партнерів, а й для українського народу.

Із початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України питання судової реформи набуло ще більшої актуальності. Судова гілка влади, як й інші правові інституції, зазнала впливу війни, що, безумовно, внесло свої корективи у процес здійснення судочинства. Проте, навіть в умовах воєнного стану конституційне право людини на судовий захист не може бути обмеженим.

Попри те, що окремі виклики, з якими стикнулося правосуддя у сучасних реаліях, не є новими для українського суспільства, враховуючи досвід в умовах карантину, спричиненого пандемією, контекст і масштаби проблем зовсім інші, а тому і вимагають нових рішень. Сталі судовострійні питання потребують втручання законодавчого органу влади у вироблення нових правил і процедур, забезпечення безперервності правосуддя, його доступності для громадян, додержання верховенства права.

Реалізація органами суддівського врядування функцій, зокрема у частині кадрових та дисциплінарних питань, є одним із напрямів удосконалення судовострійного законодавства. Так, незважаючи на те, що Закон України від «Про внесення змін до Закону України «Про судовострій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України»⁴ набрав чинності ще 05 серпня 2021 року, *проблема відновлення*

¹ Частина перша концепції галузевого законодавства «Удосконалення судовострійного законодавства України у контексті євроінтеграційних процесів»

² Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 18.08.2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/>

³ URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/1309128/>

⁴ Про внесення змін до Закону України «Про судовострій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України:

роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – ВККС) досі не вирішена.

Наказом Вищої ради правосуддя від 17 вересня 2021 року призначено перший склад Конкурсної комісії, яка здійснюватиме відбір членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідно до статті 95-1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»⁵ (далі – Закон № 1402-VIII). На першому засіданні Конкурсної комісії (21.01.2022 р.) обрано керівництво Конкурсної комісії, затверджено Регламент Конкурсної комісії з добору кандидатів на посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Положення про проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Методологію оцінювання відповідності кандидата критеріям доброчесності та професійної компетентності кандидатів на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, показники відповідності критеріям такого оцінювання та засобам їх встановлення. Також для забезпечення процесу добору кандидатів Конкурсна комісія уклала Меморандум про співпрацю та обмін інформацією з Національним антикорупційним бюро України та заявила про наміри співпрацювати з громадськістю. Окрім того, було затверджено оголошення про початок першого конкурсу на зайняття вакантних посад членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Наразі триває обробка документів осіб, які виявили бажання взяти участь у конкурсі. Згідно з оприлюдненими на офіційному сайті Вищої ради правосуддя даними документи подали 302 особи.

Також триває *реформування Вищої ради правосуддя* (далі – ВРП). 5 серпня 2021 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя»⁶ (далі – Закон № 1635-IX), яким передбачено:

- удосконалення порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя шляхом створення Етичної ради за участю міжнародних експертів;
- здійснення Етичною радою одноразового оцінювання відповідності діючих членів Вищої ради правосуддя (крім Голови Верховного Суду) критеріям професійної етики та доброчесності протягом 6 місяців з дня затвердження персонального складу Етичної ради;
- порядок діяльності Служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя як самостійного структурного підрозділу, призначення дисциплінарних інспекторів за результатами конкурсу, їх правовий статус та обсяг повноважень.

Закон України від 13.07.2021 № 1629-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-20#Text>

⁵ Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

⁶ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя: Закон України від 14.07.2021 № 1635-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1635-20#Text>

Відповідно до пункту 23-1 розділу III «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Вищу раду правосуддя»⁷ (далі – Закон № 1798-VIII) призначено перший склад Етичної ради. На першому засіданні Етичної ради (01.12.2021) обрано Голову та заступника Голови Етичної ради. 21 грудня 2021 року та 12 січня 2022 року на засіданнях Етичної ради були прийняті рішення про допущення 35 кандидатів до співбесіди на зайняття посади члена Вищої ради правосуддя та про відмову у такому допуску 2 кандидатам.

Етична рада у своєму Регламенті також передбачила, що вона розпочинає оцінювання відповідності діючих членів Вищої ради правосуддя (крім Голови Верховного Суду) критеріям професійної етики та доброчесності не пізніше 08 лютого 2022 року і направила членам Вищої ради правосуддя відповідне повідомлення про намір провести вказане оцінювання. 22 лютого 2022 року десять членів Вищої ради правосуддя достроково склали повноваження за власним бажанням. Як наслідок, ВРП втратила кворум і припинила свої повноваження. Причиною такого кроку у ВРП назвали дії Етичної ради, яка почала оцінювати одночасно всіх членів ВРП, крім голови Верховного суду. Наразі процес формування Вищої ради правосуддя не завершено. Етична рада провела співбесіди із діючими членами ВРП, але продовжує проведення співбесід із кандидатами для доукомплектування ВРП до повноважного складу.

Окрім зазначених проблем, збройна агресія Росії проти України виявила необхідність комплексного підходу до розроблення нормативно-правових актів щодо забезпечення ефективного правосуддя в умовах воєнного стану.

Передусім нагальним питанням стало формування нормативної бази, яка би дозволила оперативно передислокувати суди і суддів із територій, що зазнають атак збройних сил окупанта, а також відновлення правосуддя на звільнених територіях. Такі заходи мають забезпечити безпеку суддів, збереження судових справ і матеріальних ресурсів. Важливим аспектом є також юридичне забезпечення процедур визволення українських суддів, котрих окупаційна влада насильно утримує в місцях позбавлення волі та на захоплених територіях.

Гострою є потреба збереження кадрового потенціалу судової влади. Для цього, на думку представників судової гілки влади⁸, має бути сформована нормативна база, яка дала би змогу без зайвих формальностей переводити в діючі суди суддів та працівників апарату із зони бойових дій. Що стосується заходів безпеки в межах функціонування судів та професійної діяльності суддів, то очевидно є необхідність розроблення законодавства про дистанційне відправлення правосуддя.

Враховуючи євроінтеграційні плани України, актуальним залишається питання запровадження конкурсного відбору для призначення фахових суддів до Конституційного Суду України, а також удосконалення закріплених судоустрійним законодавством положень щодо кваліфікаційного оцінювання суддів, кар'єри суддів та оптимізації процесу кадрового добору суддів загалом.

⁷ Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>

⁸ XI Щорічний судовий форум. 7–8 грудня 2022 р. URL: <https://judicialforum.uba.ua/>

Отже, *метою оптимізації процесів, що стосуються кадрового добору суддів і кваліфікаційного оцінювання суддів*, є моніторинг й удосконалення судоустрійного законодавства та існуючої практики відбору і оцінювання суддів.

Завданням цієї Концепції є напрацювання відповідних рекомендацій задля оптимізації процесів кадрового добору й кваліфікаційного оцінювання суддів.

До основних завдань цієї Концепції слід віднести:

- формулювання рекомендацій щодо удосконалення порядку добору та призначення суддів;
- формулювання рекомендацій щодо удосконалення порядку та методології кваліфікаційного оцінювання суддів;
- надання рекомендацій щодо співпраці між ВККС та громадськістю;
- надання рекомендацій щодо співвідношення публічності й дотримання конфіденційності у процедурах добору й оцінювання кандидатів на посаду судді;
- напрацювання рекомендацій із метою підвищення ефективності та швидкості процедур добору й кваліфікаційного оцінювання суддів.

II. Порядок добору та призначення на посаду судді

Добір і кваліфікаційне оцінювання суддів регулюється Конституцією України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон), Положенням про Порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення⁹ (далі – Положення про кваліфікаційне оцінювання), Порядком проведення іспиту та методикою встановлення його результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання¹⁰ (далі – Порядок) й іншими нормативно-правовими актами.

У системі правосуддя утворюються органи та установи для забезпечення добору суддів, прокурорів, їх професійної підготовки, оцінювання, розгляду справ щодо їх дисциплінарної відповідальності, фінансового та організаційного забезпечення судів (частина десята статті 131 Конституції України). Добір і кваліфікаційне оцінювання суддів здійснюються на підставі рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та рішення Вищої Ради правосуддя.

Порядок добору та призначення на посаду судді регламентовано розділом IV «Порядок зайняття посади судді» Закону. Так, добір кандидатів на посаду судді полягає у проходженні особами, допущеними до добору, *відбіркового іспиту*, організації проведення ВККС (далі – Комісія) щодо осіб *спеціальної перевірки* в порядку, встановленому законодавством у сфері запобігання корупції, з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, а

⁹ Положення про Порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затверджене рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України № 143/зп-16 від 03.11.2016. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS29511>

¹⁰ Порядок проведення іспиту та Методика встановлення його результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання: Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 04 листопада 2016 року № 144/зп-16 (із змінами від 13.02.2018 р.). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS29512?ed=2016_11_04&an=255

також у проходженні спеціальної підготовки та складенні кваліфікаційного іспиту (частина перша статті 72 Закону).

Відбірковий іспит проводиться у формі анонімного тестування з метою перевірки рівня загальних теоретичних знань кандидата на посаду судді у сфері права, володіння ним державною мовою, особистих морально-психологічних якостей кандидата. Невідкладно після закінчення відбіркового іспиту Комісія у присутності кандидатів на посаду судді забезпечує перевірку робіт і визначає з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад прохідний бал, що не може бути нижчим 75 відсотків максимально можливого балу відповідного відбіркового іспиту (частина третя статті 73 Закону).

Для проведення спеціальної перевірки Комісія після ухвалення попереднього рішення про допуск осіб, які успішно склали відбірковий іспит, до наступного етапу добору надсилає до уповноважених органів запити про перевірку відповідних відомостей щодо вказаних осіб. За результатами спеціальної перевірки Комісія ухвалює рішення про направлення осіб, які відповідають установленим до кандидата на посаду судді вимогам, для проходження спеціальної підготовки в Національній школі суддів України (частини перша, третя статті 74 Закону).

Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді включає теоретичну та практичну підготовку судді в Національній школі суддів України. Спеціальна підготовка проводиться протягом дванадцяти місяців (якщо інший строк не визначений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України) за рахунок коштів Державного бюджету України.

Кваліфікаційний іспит є атестуванням особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила намір бути рекомендованою для призначення на посаду судді. Кваліфікаційний іспит проводиться шляхом складення кандидатом на посаду судді письмового анонімного тестування та виконання анонімно письмового практичного завдання з метою виявлення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні Закону та веденні судового засідання (частини перша, третя статті 78 Закону).

Процедура складання кваліфікаційного іспиту, методика оцінювання кандидатів визначаються вище згаданим Порядком. Після цього проводиться конкурс на зайняття вакантної посади судді відповідно до Закону та положення про проведення конкурсу. Конкурс на зайняття вакантної посади судді полягає у визначенні учасника конкурсу, який має вищу позицію за рейтингом. Відповідно до внесеної ВККС рекомендації ВРП на своєму засіданні розглядає питання про призначення кандидата на посаду судді та в разі ухвалення позитивного рішення вносить подання Президентіві України про призначення судді на посаду.

Згідно з частиною дев'ятнадцятою статті 79 Закону ВРП може відмовити у внесенні Президентіві України подання про призначення судді на посаду виключно з таких підстав:

1) наявність обґрунтованого сумніву щодо відповідності кандидата критерію доброчесності чи професійної етики або інших обставин, які можуть негативно вплинути на суспільну довіру до судової влади у зв'язку з таким призначенням;

2) порушення визначеного законом порядку призначення на посаду судді.

III. Кваліфікаційне оцінювання суддів

Завдання, підстави, критерії та етапи кваліфікаційного оцінювання суддів передбачені розділом V «Кваліфікаційний рівень судді» Закону. Порядок та методологія кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення визначені у вище вказаному Положенні про кваліфікаційне оцінювання.

Згідно з пунктом 1 розділу I Положення про кваліфікаційне оцінювання *кваліфікаційне оцінювання* – це встановлена законом та цим Положенням процедура визначення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді або оцінювання відповідності судді займаній посаді за визначеними законом критеріями.

Кваліфікаційне оцінювання включає два етапи:

1) складення іспиту; 2) дослідження досьє та проведення співбесіди.

Критеріями кваліфікаційного оцінювання є: 1) компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо); 2) професійна етика; 3) добросовісність.

Рішення про черговість етапів проведення кваліфікаційного оцінювання ухвалює Комісія.

Іспит є основним засобом встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критерію професійної компетентності та проводиться шляхом складення анонімного письмового тестування і виконання практичного завдання з метою виявлення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні Закону, здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді та з відповідною спеціалізацією.

Іспит проводиться з метою виявлення рівня знань, практичних навичок та умінь у застосуванні Закону, здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді та з відповідною спеціалізацією. Іспит складається з двох стадій: 1) складення анонімного письмового тестування; 2) виконання практичного завдання.

Вперше нова процедура кваліфікаційного оцінювання кандидатів у судді, передбачена Законом України «Про судоустрій і статус суддів» в редакції від 2 червня 2016 року, була застосована у 2017 році під час проведення процедури конкурсного відбору 120 суддів до нового Верховного Суду.

Оновлений підхід та порядок відбору суддів й оцінки кваліфікацій діючих суддів полягав у проведенні двох етапів: оцінка правових професійних навичок та компетенцій на першому етапі; оцінка соціальних і психологічних навичок та компетенцій разом із додатковою оцінкою професійних юридичних навичок на другому етапі.

Перший етап включав дві окремі процедури: анонімне тестування (теоретичний блок) та розгляд справи (перевірка практичних навичок).

Другий етап передбачав три різні процедури: психологічне тестування, вивчення інформації, наданої різними третіми сторонами (правоохоронними

органами, громадськістю тощо), що міститься в дос'є кандидата, а також проведення співбесіди з кожним кандидатом за участю Громадської ради доброчесності (далі – ГРД).

Співбесіди транслювалися в прямому ефірі в мережі Інтернет, а пізніше демонструвалися, повністю або частково, третіми сторонами. Більше 50 кандидатів, які отримали негативні висновки від ГРД, були виключені з конкурсу. У результаті цього, до нового Верховного Суду було відібрано та призначено 118 кандидатів зі 651, яких було допущено до конкурсного відбору.

У 2018 році був проведений аналогічний відбір суддів до Вищого суду з питань інтелектуальної власності та Вищого антикорупційного суду, другий етап конкурсу до Верховного Суду, а також до судів першої інстанції¹¹.

Проведення кваліфікаційного оцінювання 5500 діючих суддів для перевірки їхньої здатності виконувати свої суддівські обов'язки, передбачає ті самі два етапи, що і в рамках відбору до Верховного Суду. Судді, які відмовляються пройти оцінювання чи не проходять тестування, підлягають звільненню. Успішне проходження оцінювання дозволяє суддям отримувати вищу зарплатню – у 30 разів вищу за прожитковий мінімум в Україні для суддів першої інстанції та приблизно в 50 разів – для суддів апеляційних судів.

Отже, починаючи з 2018 року, судді та кандидати на посаду судді мали пройти такі *процедури*: кваліфікаційне оцінювання, відбір нових суддів до судів першої інстанції; конкурс до Вищого суду з питань інтелектуальної власності; конкурс до Вищого антикорупційного суду, другий конкурсний відбір до Верховного Суду.

Станом на серпень 2018 року 1486 суддів пройшли кваліфікаційне оцінювання, з них 1245 суддів (84 %) були визнані такими, що відповідають необхідним вимогам та успішно пройшли оцінювання, а 241 суддя (16 %) не пройшов оцінювання. Зокрема, 83 судді не пройшли перший етап (оцінку професійних навичок та компетентності), 47 суддів не пройшли другий етап (оцінка соціально-психологічних навичок та компетенцій), а 111 суддів добровільно пішли у відставку або їхні повноваження було припинено під час проведення оцінювання. Крім того, Комісія відклала розгляд справ щодо 289 суддів¹².

3 квітня 2017 року Комісія оголосила про відбір кандидатів на 600 суддівських посад у місцевих судах. Надійшло 5338 заявок від кандидатів, 4935 були допущені до процесу відбору. Із 4525 кандидатів Комісія визначила 700 переможців, які пройшли навчання в Національній школі суддів, після чого склали присягу¹³.

30 вересня 2017 року Комісія оголосила конкурс на зайняття 21 суддівської посади у *Вищому суді з питань інтелектуальної власності*. 23 липня 2018 року Комісія збільшила кількість суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності до 30 посад, 9 з яких – в Апеляційній палаті Суду. Загалом подали свої

¹¹ Конкурс до Антикорупційного суду і Верховного Суду: підсумки, але ще не фінал. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/137122>

¹² Звіт Вищої кваліфікаційної комісії за 2018 рік. URL: www.VKKSU.gov.ua

¹³ Звіт Вищої кваліфікаційної комісії за 2017 рік. URL: <https://www.VKKSU.gov.ua>

заявки 234 кандидати, із них 219 кандидатів були допущені до участі в конкурсі¹⁴.

Із 24 липня по 1 серпня 2018 року Комісія провела реєстрацію намірів взяти участь у *другому конкурсі до Верховного Суду* (на зайняття 78 вакансій) та Вищого антикорупційного суду (на зайняття 39 вакансій). 659 кандидатів подали заявку на участь у відборі до Верховного Суду і 342 – до Вищого антикорупційного суду¹⁵.

Конкурсний відбір до обох судів розпочався 12 листопада 2018 року з анонімного тестування (тестів множинного вибору) і продовжився 14 листопада 2018 року розв'язанням практичних завдань. 6 березня 2019 року Комісія завершила другий конкурс на посади суддів Верховного Суду і назвала імена переможців.

У підсумку серед 78 переможців конкурсу: 54 судді (69 %), 14 науковців (18 %), 7 адвокатів (9 %), і 3 – із сукупним стажем (4 %). Таким чином, Комісія рекомендувала на призначення до Верховного Суду майже 30 % кандидатів, що раніше судьями не працювали¹⁶.

6 березня 2019 року Комісія підбила підсумки кваліфікаційного оцінювання та затвердила рейтинги кандидатів на зайняття вакантних посад суддів Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати цього ж суду. Втім, до 49 кандидатів (43 %) виникли питання у членів Громадської ради міжнародних експертів щодо доброчесності та професійності, тоді як до 64 кандидатів (57 %) таких питань не було, і вони відразу перейшли до наступного етапу конкурсу – співбесід за результатами дослідження досьє. У фінальному рейтингу взяв участь 71 кандидат.

У прохідний рейтинг до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду увійшли 12 переможців конкурсу, серед яких 50 % – судді і 50 % – адвокати та науковці. У рейтинг до першої інстанції Вищого антикорупційного суду увійшли 27 переможців конкурсу, 40 % з яких мають досвід роботи адвокатами та науковцями, 60 % — судьями¹⁷.

Експерти, оцінюючи проведення вище зазначених конкурсів, звертають увагу, що Україна – це перша країна у світі, яка запросила міжнародних експертів, щоб створити Антикорупційний суд. Як наголосив британський суддя апеляційного суду у відставці, голова Громадської ради міжнародних експертів сер Ентоні Хупер: «Україна повинна пишатися тим, що у неї є таке законодавство. Такого, як в Україні, немає ніде. Ми публічно ставили запитання кандидатам, і це були непрості питання. При цьому відбувалася пряма трансляція засідань. Я не бачив, де б ще так відкрито проходили процедури добору суддів.

¹⁴ Звіт Вищої кваліфікаційної комісії за 2017 рік. URL: <https://www.VKKSU.gov.ua>

¹⁵ Звіт Вищої кваліфікаційної комісії за 2018 рік. URL: <https://www.VKKSU.gov.ua>

¹⁶ Там само.

¹⁷ Конкурс до Антикорупційного суду і Верховного Суду: підсумки, але ще не фінал. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/137122>

У Великобританії, наприклад, прозорість при відборі і призначенні суддів відсутня»¹⁸.

Дійсно, серед здобутків відбору суддів за новими правилами слід відзначити роль Громадської ради міжнародних експертів (далі – ГРМЕ). Завдяки роботі ГРМЕ до фінального рейтингу потрапили найбільш гідні кандидати, які успішно пройшли всі етапи конкурсу та до яких не було питань із боку ГРМЕ, або вони змогли їх пояснити настільки переконливо, що всі питання були зняті. Це означає, що всі переможці конкурсу не мали зауважень від міжнародних експертів, які ретельно перевіряли деталі їхньої біографії, а Україна стала першою країною, яка запросила до добору суддів міжнародних експертів.

Важливо, що кожен етап конкурсу був побудований із забезпеченням максимальної публічності процедур. Український досвід формування найвищої судової інстанції за конкурсною процедурою та створення Антикорупційного суду як нової інституції заслуговує на увагу світової спільноти як національний брендинг. Не виключено, що саме досвід нашої держави в майбутньому буде слугувати прикладом для реформ в інших країнах.

Разом із тим, за оцінками національних і міжнародних експертів, існуючі процедури відбору й оцінювання суддів потребують удосконалення.

IV. Рекомендації щодо удосконалення процедур добору і кваліфікаційного оцінювання суддів

Проаналізувавши думки національних і зарубіжних міжнародних експертів, можемо дійти висновків, що основні їхні рекомендації зводяться до таких^{19 20 21}:

- процедури відбору/оцінювання суддів не потрібно робити повністю автоматизованими;
- щоб досягти належного балансу між прозорістю та справедливістю, ефективністю та швидкістю, якісним та кількісним підходом, відбір/оцінювання суддів має здійснюватися із застосуванням певної дискреції Комісії, що дозволить врахувати усі важливі аспекти та інформацію щодо конкретного кандидата;
- слід краще розмежовувати основні параметри оцінювання (окремо «юридичні», «соціальні», «психологічні» навички та компетенції), з одного боку, та процеси збору інформації для оцінювання зазначених основних характеристик кандидатів – з іншого;

¹⁸ URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/137122-konkurs-do-antikoruptionsynogo-sudu-i-verkhovnogo-sudu-pidsumki-ale-sche-ne-final>

¹⁹ Expert Georg Stawa. The judiciary reform in Ukraine is progressing at a fast pace. In 5 years people will see the changes. URL: <https://www.pravojustice.eu/post/ekspert-proektu-georg-stava-sudova-reforma-v-ukrayini-vidbuvayetsya-shvidko-cherez-5-rokiv-lyudi-pobachat-rezultat>

²⁰ Evaluation of the judicial systems (2018-2020). URL: <https://rm.coe.int/en-ukraine-2018/16809fe0cb>

²¹ Evaluation of the judicial systems (2020-2022). URL: <https://rm.coe.int/ukraine-2020-en/1680a85ca0>

- необхідно розробити практичні посібники з різних конкретних питань (таких, як обов'язок та стандарти доказування, а також застосування отриманих припущень) як адекватної та гнучкої форми розширення можливостей Комісії;
- члени та персонал Комісії повинні проходити спеціальне навчання, аби мати необхідні знання для правильного тлумачення результатів психологічних тестів та для переведення результатів психологічного тестування у бали;
- методика складання практичного завдання має бути детально прописаною та доведеною до відома кандидатів до того, як вони беруться за виконання практичного завдання;
- розробка практичних завдань вимагає активної співпраці між експертами й Комісією з метою забезпечення належного балансу між юридичною складністю та практичним характером завдання;
- підхід до визначення прохідного балу має бути оприлюднений якомога скоріше напередодні кожної складової екзамену;
- видається необхідним переглянути у середньостроковій перспективі «вагу» критеріїв «професійної етики» та «добročесності» у загальному рейтингу кандидатів, а також краще розмежувати базові концепти у законі та на практиці;
- доцільним є залучення фахівців Національної школи суддів до розробки тестів множинного вибору та інших тестів, з метою регулярного перегляду та оновлення бази даних;
- слід розглянути можливість зменшення кількості питань, які потребують простого запам'ятовування законодавчих положень, чисел тощо;
- варто запровадити автоматизацію складання кандидатом практичного завдання;
- «золотий стандарт» особистих якостей найкращого судді має розвиватися з практикою відбору та оцінювання, але не має піддаватися офіційній стандартизації у законодавстві в будь-який конкретний момент часу;
- ефективне управління та управління судовою системою є однаково важливим, як і відбір гідних кандидатів у судді;
- пряма трансляція співбесід кандидатів дійсно служить інтересам прозорості. Втім, неконтрольоване збереження відеозаписів співбесід може мати дуже негативні наслідки щодо забезпечення конфіденційності кандидатів;
- особи, які подають заявку на зайняття суддівської посади, повинні бути впевнені, що під час та після процедури відбору до них будуть ставитися справедливо. У зв'язку з цим, необхідно запровадити відповідні гарантії поваги, справедливості й конфіденційності, щоб запобігти зловживанням;
- Комісія повинна завжди виносити вмотивовані рішення, особливо тоді, коли призначає кандидата, який отримав негативний висновок ГРД. Обсяг та ступінь зобов'язання повинен визначатися практикою Комісії²².

²² Selection and Evaluation of Judges in Ukraine. URL: <https://www.expertisefrance.fr/documents/20182/710986/Selection+and+Evaluation+of+Judges+in+Ukraine+-+Executive+Summary/8d17c87e-9b21-4551-b6e1-61a9b7656fcd>

Щодо співпраці між Комісією та громадськістю

- члени ГРД та Комісії повинні сприймати один одного як партнерів, долучаючись до активної спільної роботи. Принцип співпраці повинен бути закріплений у законодавстві та застосовуватися на практиці як ключовий для успіху всіх сторін;
- вбачається виправданим надання експертної й технічної підтримки і винагороди членам ГРД для забезпечення ефективності та якості перевірок на відповідність критеріям етики та доброчесності, що здійснюються ГРД;
- рекомендується розглянути можливість включення до складу Комісії більше представників від громадськості з різним професійним досвідом (не обов'язково правовим), який може бути корисним при відборі та оцінюванні суддів (у довготривалій перспективі)²³.

Щодо співвідношення публічності й конфіденційності

- ГРД має утримуватися від публікації досьє та висновків у мережі Інтернет на початкових етапах процедури відбору, до прийняття остаточного рішення Комісією;
- вбачається необхідним переглянути концепцію публікації співбесіди. На думку іноземних експертів, трансляція співбесіди є цілком доцільною, оскільки може дійсно забезпечити прозорість. Водночас збереження записів на YouTube або аналогічні заходи видаються перебільшенням;
- пропонується обмежити постійний доступ до файлів співбесід у режимі онлайн, оскільки це не сприяє підвищенню якості та кращому сприйняттю оцінювання суддів. За збереження відеозаписів може бути відповідальною Комісія;
- вищі гарантії конфіденційності є дуже важливими, оскільки вони можуть сприяти залученню гідних і високопрофесійних кандидатів²⁴.

Щодо обов'язку та стандартів доказування

- пропонується закріпити у законодавстві обов'язок доказування для кандидатів, щоб вимагати від них надання пояснень у разі будь-якого звинувачення членами ГРД чи щодо інших фактів, які є у розпорядженні Комісії;
- стандарт доказування, який повинен застосовуватися під час проходження кандидатами процедури оцінювання, залежить від характеру критики ГРД або інших доказів, які має в наявності Комісія;
- у випадку надзвичайно важливого питання про необґрунтовані статки кандидатів, яке ставить питання про доброчесність перед Комісією, рекомендується застосовувати стандарт балансу ймовірностей («цивільний стандарт»), щоб дозволити судді-кандидату спростувати ці твердження.

Отже, якщо у Комісії виникає припущення, то кандидат має спростувати це припущення відповідним стандартом доказу – тобто «балансом ймовірностей» у випадку питань нез'ясованого багатства. Якщо кандидат не

²³ Selection and Evaluation of Judges in Ukraine. URL: <https://www.expertisefrance.fr/documents/20182/710986/Selection+and+Evaluation+of+Judges+in+Ukraine+-+Executive+Summary/8d17c87e-9b21-4551-b6e1-61a9b7656fcd>

²⁴ Evaluation of the judicial systems (2018-2020). URL: <https://rm.coe.int/en-ukraine-2018/16809fe0cb>

докладе такого зусилля, то припущення *prima facie*, висловлене ГРД, або інший доказ, поданий до Комісії, перетворюється на доведений факт. Приклади таких спростовуваних припущень стосовно можливих недоведених статків можуть включати:

- нез'ясоване накопичення багатства кандидата, який є у минулому державною посадовою особою, прирівнюється до корупції;
- невідповідність між офіційно задекларованими та фактичними статками/доходами кандидата на суддівську посаду свідчать про незаконне походження активів;
- «стиль життя» кандидата на суддівську посаду, який не відповідає попередній бізнес-діяльності, свідчить про незаконне походження заробітку²⁵.

Щодо ефективності та швидкості процедур

➤ на думку експертів, немає необхідності ретельно аналізувати всі дані справ кандидатів в абсолютно всіх випадках. ГРД може бути запропонований більш вдосконалений підхід, заснований на оцінці ризиків, для відстеження тих справ, щодо яких існує більше сумнівів;

➤ міжнародні експерти пропонують ГРД зосередитися лише на тих справах, які викликають найбільшу підозру. Цей підхід, який абсолютно відповідає основній меті «очищення судової влади», дозволить запровадити деякі фільтри для перевірки доброчесності, що виконуються ГРД;

➤ запровадження ІТ-рішень (аналіз великих обсягів даних за допомогою алгоритму, що допомагає визначити найцікавіші справи);

➤ вдосконалення процесуальних правил Комісії з акцентом на ефективність²⁶.

Цікавими для моніторингу в контексті ефективності та швидкості процедур добору суддів є дані, наведені Національною школою суддів України²⁷.

Порівняльна таблиця діючої моделі добору на посаду судді місцевого суду (на основі досвіду, отриманого до 2019 року)²⁸

№	Стадія добору	Орган	Дата	Тривалість (у місяцях)
1	Подання документів	ВККС	19.04.2017	1
2	Допуск до добору	ВККС	20.04.2017	5
3	Відбірковий іспит: - тестування з права - тестування з української мови	ВККС	31.10.2017	1
4	Спеціальна перевірка	ВККС	07.12.2017	3
5	Спеціальна підготовка	ВККС	20.03.2018	3/9

²⁵ Stephen Davies. Proof on the balance of probabilities: what this means in practice. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/2-500-6576?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/2-500-6576?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)

²⁶ Selection and evaluation of judges in Ukraine. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private>

²⁷ Національна школа суддів України. URL: <http://nsj.gov.ua/ua/about/regulations/>

²⁸ Там само.

6	Кваліфікаційний іспит: - тестування з права - практичне завдання	ВККС	29.10.2018	6
7	Конкурс	ВККС	02.07.2019	1
8	Внесення подання про призначення	ВРП	15.08.2019	10
Усього:				37/43

Аналіз наведених у таблиці даних показує, що найбільш тривалою процедурою у доборі на посаду судді місцевого суду, є *процедура внесення подання про призначення*, за яку згідно із чинним законодавством відповідальна Вища Рада правосуддя.

Вважаємо неефективним витратити 10 місяців на процедуру внесення Президенту подання про призначення судді на посаду. У зв'язку з цим, пропонуємо внести відповідні зміни у частину першу статті 80 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якими визначити строк, у межах якого ВРП має внести відповідне подання.

Також невиправдано довготривалим є час, який витрачається на тестування кандидатів на знання законодавства та практичне завдання. Так, згідно з досвідом попередніх конкурсів на цю процедуру було витрачено шість місяців. Враховуючи сучасні технології, етапи конкурсу у цій частині можуть бути цілком автоматизованими, а час на їх проведення зменшений, як мінімум, утричі. Те саме стосується процедур допуску до конкурсу та спеціальної перевірки (три і п'ять місяців відповідно).

Разом із цим, після широкомасштабного вторгнення РФ на територію України, у судовій системі мали місце непоодинокі випадки, коли серед діючих суддів були судді, які мали громадянство Російської Федерації та співпрацювали з ворогом на користь держави-окупанта. Тому вважаємо за доцільне додати до етапів відбору та кваліфікаційного оцінювання суддів перевірку кандидатів на наявність ознак колабораційної діяльності.

Довготривала відсутність повноважного складу Комісії вкрай негативно позначилася на суддівському врядуванні. Повноваження членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів були припинені ще 7 листопада 2019 року. З того часу і до цих пір (майже три роки) на своє логічне завершення чекають, зокрема, процедури кваліфікаційного оцінювання діючих суддів, а також заповнення існуючих вакансій суддів по всій судовій системі України (більше 2500 суддів). Конкурсна комісія планує до лютого 2023 року закінчити конкурсний відбір і подати на розгляд Вищої ради правосуддя, як мінімум, 32 кандидатів, з яких ВРП відбере 16 членів майбутньої Комісії.

Утім, ще до початку відновлення роботи ВККС Національне агентство з питань запобігання корупції у проекті Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки²⁹ запланувало низку заходів щодо покращення якості роботи та підвищення прозорості діяльності нового складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Зокрема, у згаданому проекті НАЗК пропонує:

²⁹ Державна антикорупційна програма. Проект. НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antycoruptsijna-strategiya/>

- здійснення відкритого та поіменного голосування (виставлення балів) членами ВККС при прийнятті рішень щодо відбору кандидатів на посаду судді;
- здійснення відкритого та поіменного голосування (виставлення балів) членами ВККС при прийнятті рішень під час проведення кваліфікаційного оцінювання;
- обов'язкове оприлюднення повних текстів усіх рішень ВККС під час процедур відбору суддів.

Із приводу вказаних нормотворчих ініціатив НАЗК звертаємо увагу на таке. Відповідно до статті 88 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» ВККС ухвалює мотивоване рішення про підтвердження або непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді. Якщо Громадська рада доброчесності у своєму висновку встановила, що суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критеріям професійної етики та доброчесності, то ВККС може ухвалити рішення про підтвердження здатності такого судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді лише у разі, *якщо таке рішення підтримане не менше ніж одинадцятьма її членами.*

Гласність і відкритість засідань Комісії визначається розділом II «Організація та порядок проведення засідань Комісії» Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затвердженого Рішенням ВККС від 13.10.2016 № 81/зп-16. Так, встановлено, що засідання Комісії, її палат та колегій є відкритими, крім випадків, установлених законом. *Гласність роботи Комісії забезпечується відкритим розглядом питань, віднесених Законом до її повноважень, за участі заінтересованих осіб.*

Інформацію про результати засідань Комісія *розміщує на своєму офіційному веб-сайті.* Учасник засідання не може бути обмеженим у праві на отримання в Комісії усної чи письмової інформації про результати розгляду питання стосовно нього. За рішенням Комісії може проводитися теле-, відеотрансляція ходу засідання Комісії. Представники засобів масової інформації допускаються до зали засідання за списком, складеним структурним підрозділом секретаріату Комісії, відповідальним за зв'язки із засобами масової інформації, після їх акредитації та за наявності службового посвідчення.

Закриті засідання Комісії можуть проводитися за рішенням Комісії у таких випадках:

- 1) із метою нерозголошення таємниці, що охороняється законом, або інформації про особисте життя осіб, стосовно яких вирішується питання, та з інших причин, визнаних Комісією поважними;
- 2) для розгляду визначених Комісією питань, а також розгляду питань щодо організації поточної роботи Комісії та секретаріату Комісії.

У закритому засіданні Комісії мають право брати участь лише ті особи, присутність яких визнана Комісією необхідною для розгляду відповідного питання. Рішення про закриті засідання ухвалюється більшістю від загального складу Комісії, палати або колегії, із одночасним вирішенням питання про визначення складу осіб, допущених до участі в закритому засіданні. Перед

закінченням закритого засідання Комісія вирішує питання щодо порядку використання матеріалів цього засідання.

Отже, Законом України «Про судоустрій і статус суддів», а також Регламентом ВККС на достатньому рівні врегульовано питання способу, відкритості й гласності ухвалення рішень членами Комісії у процедурах добору та кваліфікаційного оцінювання суддів.

Окрім цього, НАЗК також пропонує розширити перелік повноважень Громадської ради доброчесності (ГРД) для підвищення якості роботи нового складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Так, зокрема, пропонується:

- передбачити оцінку відповідності кандидатів на посаду судді критеріям доброчесності у всіх процедурах відбору суддів;
- розширити участь ГРД у сприянні ВККС встановленню відповідності кандидатів на посаду судді критерію доброчесності на всі процедури відбору суддів;
- встановити, що у разі наявності висновку ГРД про невідповідність судді критеріям доброчесності та професійної етики (а кандидата на посаду судді – критерію добропорядності) проводиться спільне засідання ВККС та ГРД, внаслідок якого може бути прийнято рішення про відповідність кандидата критеріям добропорядності та професійної етики лише в у разі його підтримки більш ніж половиною загального складу ВККС та ГРД, у тому числі більш ніж половиною членів ГРД;
- передбачити доступ членів ГРД та уповноважених працівників секретаріату ГРД до суддівського досьє (досьє кандидатів на посаду судді) у повному обсязі;
- передбачити утворення секретаріату ГРД, який сприятиме членам ГРД під час здійснення певних законом повноважень, із визначенням джерел фінансування його діяльності;
- передбачити участь ГРД у визначенні графіків, строків і черговості проведення оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді.

Перш за все, хотілося б звернути увагу, що експерти вважають за потрібне у довгостроковій перспективі поступово зменшувати загальну кількість балів (наразі це 500 балів), що нараховується за дотримання правил професійної етики та доброчесності. Окрім зменшення загальної частки цих критеріїв, у майбутньому пропонується розглянути необхідність роз'яснення критерію доброчесності та його відокремлення від критерію професійної етики. Разом із цим, експерти зазначають, що «висока вага за зазначеними характеристиками була застосована у попередніх конкурсах, швидше за все, у світлі особливої мети кваліфікаційного оцінювання та відбору, спрямованої на «очищення» судової системи від корумпованих суддів. Такий підхід є зрозумілим і прийнятним на цьому поточному етапі та не вимагає змін у короткій перспективі»³⁰. Але «у середньостроковій та довгостроковій перспективі може бути обговорена можливість включення більшого числа членів громадянського суспільства до

³⁰ Selection and Evaluation of Judges in Ukraine. URL: <https://www.expertisefrance.fr/documents/20182/710986/Selection+and+Evaluation+of+Judges+in+Ukraine+-+Executive+Summary/8d17c87e-9b21-4551-b6e1-61a9b7656fcd>

складу ВККС, і, таким чином, припинення діяльності ГРД взагалі, але цей процес повинен відбуватися паралельно з підвищенням довіри до Комісії або будь-якої іншої державної процедури доступу до судової влади, зокрема і державних посад у цілому. З огляду на нинішній стан справ, розумний характер нинішнього складу ВККС та існування ГРД не ставиться під сумнів»³¹.

Також із порушеного питання своє бачення висловлювала Венеціанська комісія, яка вважає, що «оцінювання суддів України щодо професіоналізму, етичності та доброчесності є надзвичайним заходом, який має бути обмеженим у часі та вимагає найвищої міри обережності, має здійснюватися швидко та ефективно»³².

Крім того, звертаємо увагу, що законодавством досі чітко не визначено статус Громадської ради доброчесності, а саме: чи відноситься ГРД до суб'єктів владних повноважень чи до інститутів громадянського суспільства. У зв'язку з цим, немає також чіткого визначення повноважень ГРД та меж відповідальності.

У контексті пропозицій НАЗК щодо розширення повноважень ГРД вважаємо за потрібне навести позицію Великої Палати Верховного Суду у справі № 9901/57/19³³. Висновки суду зводяться до такого.

Відповідність судді критеріям професійної етики та доброчесності оцінюється Комісією за показниками, визначеними у розділі II Положення № 143/зп-16, прийнятого на виконання вимог частини п'ятої статті 83 Закону № 1402-VIII.

Пунктом 4 глави 6 розділу II Положення № 143/зп-16 встановлено, що рішення про підтвердження здатності здійснювати правосуддя суддею у відповідному суді ухвалюється у випадку отримання ним мінімально допустимих і більших балів за результатами іспиту та оцінювання критеріїв особистої й соціальної компетентності, а також бала, більшого за 0, за результатами оцінювання критерію професійної етики чи критерію доброчесності.

За змістом пунктів 5.2, 5.3 глави 6 розділу II Положення № 143/зп-16 критерії професійної етики та доброчесності оцінюються у 0 балів за наявності доказів невідповідності судді (кандидата на посаду судді) вимогам професійної етики та/або вимогам доброчесності відповідно.

Пунктами 1 та 2 глави 6 розділу II цього Положення передбачено, що встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання здійснюється членами Комісії за їх внутрішнім переконанням відповідно до результатів кваліфікаційного оцінювання. Показники відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям

³¹ Selection and evaluation of judges in Ukraine. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private>

³² Висновок Венеціанської комісії від 26 жовтня 2015 року № CDL-AD (2015)027. Пункти 38, 44. URL: <http://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/visnovok%2026.pdf>

³³ Постанова Великої палати Верховного Суду від 16 червня 2022 року у справі № 9901/57/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105168221>

кваліфікаційного оцінювання досліджуються окремо один від одного та в сукупності.

Дослідження досє та проведення співбесіди як один з етапів кваліфікаційного оцінювання має на меті, окрім іншого, встановити відповідність кандидата на посаду судді критеріям професійної етики та доброчесності.

У межах процедури кваліфікаційного оцінювання, з урахуванням мети і завдань його проведення, обов'язком (повноваженням) ВККС є з'ясування й оцінка усіх аспектів життя і діяльності судді не лише професійного характеру, але й морально-етичного. Щодо останнього, то Комісія з огляду на свій правовий статус повинна визначити, чи відповідає поведінка судді/кандидата на посаду судді основоположним принципам її регламентації, високі стандарти якої визначено, зокрема, у Бангалорських принципах поведінки суддів від 19 травня 2006 року (схвалені резолюцією Економічної та соціальної ради ООН від 27 липня 2006 року № 2006/23), а також у Кодексі суддівської етики.

Із положень Рекомендації № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень від 11 березня 1980 року під дискреційним слід розуміти повноваження, яке адміністративний орган, приймаючи рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду, тобто коли такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за певних обставин.

З огляду на наведене Велика палата Верховного Суду вважає, що ***повноваження Комісії стосовно кваліфікаційного оцінювання судді є дискреційними та виключною компетенцією її як уповноваженого органу, який на постійній основі діє у вітчизняній системі судоустрою.*** При цьому оцінювання відбувається з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за встановленими законом критеріями, до яких належать компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика, доброчесність. ***Рішення приймається за внутрішнім переконанням членів Комісії.***

Другий важливий висновок суду у цій справі стосується виключної компетенції ВККС, а саме: ***«жоден інший суб'єкт чи орган, у тому числі й суд, не може втручатися у здійснення суб'єктом владних повноважень своєї компетенції, зокрема компетенції Комісії щодо оцінювання кандидатів на посаду судді в межах конкурсу на зайняття вакантних посад суддів»***³⁴.

Також звертаємо увагу на консультативний висновок Вищої ради правосуддя до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо забезпечення участі Громадської ради доброчесності в оцінюванні на відповідність займаній посаді судді, в якому

³⁴ Постанова Великої палати Верховного Суду від 16 червня 2022 року у справі № 9901/57/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105168221>

наголошено, що з огляду на висновки Венеціанської комісії³⁵ рішення Громадської ради доброчесності *повинні мати рекомендаційний характер* для суб'єкта прийняття відповідних рішень³⁶.

Отже, на цьому етапі варто вжити необхідних заходів з імплементації зазначених рішень національних судів, а також рекомендацій міжнародних експертів щодо статусу й обсягу повноважень Громадської ради доброчесності у процедурах добору та оцінювання. Слушною у цьому контексті також є Рекомендація XV GRECO щодо запобігання корупції у системі правосуддя, висловлена у Звіті в рамках четвертого оцінювання «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів, прокурорів», а саме: «більш чітко визначити завдання та повноваження Громадської ради доброчесності, забезпечити такий її склад, до якого б входили різні представники суспільства, та посилити норми щодо конфліктів інтересів, зокрема шляхом запровадження ефективного механізму контролю»³⁷.

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

³⁵ Висновок Венеційської комісії ОБСЄ/БДПЛ щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 30.06.2017, пункти 74-76. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/2/3/335431.pdf>

³⁶ Висновок ВРП від 09.07.2020 № 2077/00/15-20. URL: <https://hcj.gov.ua/page/dokumenty>

³⁷ Рекомендація XV GRECO щодо запобігання корупції у системі правосуддя. URL: <http://rm.coe.int/-89-greco-29-3-2021>